

Пресконференция за определянето на МОД 2015 г., 15 септември 2015 г.

ВАЛЕНТИНА РАДЕВА: Уважаеми колеги, добре дошли на днешната пресконференция, на която ще бъде представен реално договореният ръст на осигурителните прагове за 2016 г.

Да Ви представя участниците в пресконференцията: господин Васил Велев – председател на Асоциация на индустриалния капитал в България; до него е господин Георги Шиваров – зам.-председател на Българската стопанска камара; господин Александър Димитров – началник отдел „Икономически анализи и политика“ в Българската търговско промишлена палата и господин Иван Захариев – директор „Пазар на труда и човешки ресурси“ в Конфедерация на работодателите и индустриалците в България.

Заповядайте, господин Велев.

ВАСИЛ ВЕЛЕВ: Благодаря.

Ще се опитаме днес да представим на вниманието Ви какви са числата и действително договореният ръст на праговете според фактите. Също така защо системата е порочна и вредна и трябва да приключваме с тази дейност и какви са нашите предложения и възможни реакции.

Минимални осигурителни доходи или известни още като „прагове“ се договарят повече от 10 години. Те бяха въведени от вицепремиера и министър на труда госпожа Лидия Шулева. Първите години ние подкрепихме въвеждането им, защото имаха ефект на изсветляване на икономиката. В икономическия подем, който тогава имаше на входа на Европейския съюз, тяхното съществуване беше оправдано.

С течение на времето постепенно праговете изживяха времето си и от фактор, който спомагаше за изсветляване на икономиката се превърнаха в своята противоположност и ние все по-трудно убеждаваме браншовите организации да участват в тези преговори.

Нека да си припомним още веднъж, преди да ги отречем напълно, какво представляват.

Има 85 икономически дейности, всъщност това е огромна матрица – разполагате с презентацията – от 85 реда и 9 колони за категории персонал, в които се договарят позиции. Тоест общо 765 позиции, числа се договарят в хода на тези преговори.

С различни цветове са оцветени позициите, които на практика не се договарят, защото те са определени административно, едностранно от държавната администрация като бъдеща минимална работна заплата. Оттам идват и основните различия. Виждате близо една трета от клетките са оцветени в три цвята. Нашите браншови организации са договорили минимална работна заплата и така са записали в споразуменията (*ЖЪЛТИЯТ ЦВЯТ*), който иска може да ги види. Казахме, те не са тайни.

Минималната работна заплата в момента е 380 лв., в никакъв случай не следва да се записва в тази кутийка 420 лв.

В оранжевия свят са договорили изрично число, в някои случаи то е по-малко и от минималната работна заплата в момента; има договорен праг от 350 лв. В червен цвят са оцветени позициите, където е записано числото 420, като ние твърдим, че то е записано под диктовка, натиск и манипулирано от държавната администрация, казвайки, че друго не може да се запише там.

Виждате резултатите, и различните им трактовки:

Според Министерството на труда средният процент на ръст е 7,5 (*първата колона*). Най-напред общите числа. Виждате общ брой икономически дейности – 85, общ брой осигурени в тях – 1 958 000. Споразумение има в 48 икономически дейности, което е повече от половината – 56% от дейностите, но в тях са заети, осигурени са 1 175 000 работници и служители, което представлява 60 % от всички осигурени, за които се договаряни прагове.

Средното увеличение на минималния осигурителен доход според Министерството на труда е 7,5 %. Ако се запазят праговете в дейностите, в които няма споразумение, но там се въведе минимална работна заплата от 420 лв. догодина, тогава средният процент ще бъде 6,6 според Министерството на труда и ако се разпростре средният процент на увеличението на договорените прагове и се въведе 420 лв., тогава средният процент ще бъде 8,6.

Средната колона се получава, ако там, където е записано минимална работна заплата, се запише 380 лв. се получава резултатът в средната колона. Тогава процентът е 7, ако не се разпростират средният ще стане 4,8, ако се разпрострат договорените 7%, ще стане 7. Според нас правилната колона е крайната, дясната, навсякъде, където има минимална работна заплата и число 420 е записано минималната работна заплата в момента от 380 лв., или друго число между 380 и 420, ако такова в момента съществува като договорен праг с минал период. При това положение се получава, че средното увеличение на минимално осигурителния доход в дейностите, в които има споразумение е 6,2. Ако не се разпростира този процент в дейностите, в които няма споразумение, ще бъде общо за всички 4,4. Това всъщност е и нашето предложение. Разликата с Министерството на труда е близо два пъти, тоест тяхното предложение е 8,6 (*виждате първата колона последният процент*), нашето е 4,4 и смятаме, че това е договореното. Всичко друго е административно определено, административно въведено, то не може да бъде наричано „договорено“.

Защо смятаме, че това е правилното решение? Вижте първите десет и последните пет възходящ ред дейности по среден осигурителен доход. Най-ниско платените икономически дейности със среден осигурителен доход под 500 лв. като има такива, които са 355, 414 лв. Общо пет икономически дейности всъщност средният осигурителен доход в момента – това е факт, това са данни на НОИ – е под минималната заплата плюс класове 12% среден клас, която Министерството на труда предлага да се въведе от догодина. Тоест в тези пет икономически дейности минималната заплата ще бъде по-висока от средната в момента.

Виждете контраста: имаме други пет икономически дейности, където средният осигурителен доход е над 3 пъти по-висок от тези в жълто. Едните са под 500, другите са над 1500. Крайният случай е 6 пъти разлика между първия и последния среден осигурителен доход. Не може при такава дисперсия да има еднаква минимална работна заплата за всички, след като средният осигурителен доход се различава 6 пъти.

Още малко информация. Това са най-малкия и най-големия процент договорен ръст на праговете. Виждате ЦКС е договорило 0,3% ръст, а производство и преработка на месо са договорили 24,3% ръст. Тук разликата между първия и последния е 81 пъти. Прилича ли Ви този процент на еднакъв, за да се разпростира средният между тези, които не са договорени – това е предложението на Министерството на труда и предложението на синдикатите. Там, където няма споразумение, да се разпростре средният договорен.

Според нас такава административно разпростиране изобщо не трябва да се допуска. То опорочава самите преговори и води до там, че в следващите години се договарят и преговорят все по-трудно браншовите организации.

Съвсем накратко ще Ви запозная и с резултати от социологическо проучване за влиянието на минималните осигурителни доходи и минималната работна заплата върху сивия сектор. Виждате до какво води повишаването на минималния осигурителен доход през 2015 г. Обърнете внимание как е зададен въпросът: във вашия бранш.

Значително съкращаване на ниско квалифицирани работници – 36 % отговарят така. Това, че 42% са отговорили „не“, не значи, че верният отговор е „не“. Значи, че в 36% от браншовете това води до съкращаване, а в 42 – не води.

Виждате преназначаване на лица от длъжности с по-високи осигурителни прагове на длъжности с по-ниски, като ефект – 41% са отговорили, че правят това поради увеличаване на праговете.

Напускане на висококвалифицирани служители именно поради това изглаждане, изравняване на заплатите – 48% твърдят и то в отговора, който е събрал най-много проценти. Поради притискане на доходите отдолу, поради подпирането им отдолу и поради натискането им отгоре от пазара, от възможностите на икономиката, от производителността на труда, която

е достигната, се изравняват нискоквалифицирания и висококвалифицирания труд, в резултат на което висококвалифицираните служители напускат, защото работят, не работят получават едно и също.

Посивяване на трудовите отношения – 65% са отговорили с „да“.

Назначаване на лица на непълно работно време – 74% отговорили с „да“. Може да се запознаете с отговорите на следните три въпроса: смятате ли, че механизмът, по който се определя минималната работна заплата отразява реално икономическите процеси в страната и във Вашия бранш. Да, и в страната, и в бранша практически статистическа грешка – само 3%; „не“ нито в страната, нито в бранша – 65%; смятате ли, че механизмът, по който се определя минималната работна заплата води до изсветляване на икономиката? Всъщност това е задачата: увеличаване на доходите, изсветляване на икономиката, плащане на осигуровки според реално заплатените. Ето какво е мнението: води до увеличаване на сивия сектор – 48%; не влияе практически – 40%. Само 12% смятат, че се постигат целите. Тоест целите очевидно не се постигат, но за сметка на това има много вреди като: намаляване на заетостта в бранша – отговорили 42%; увеличаване на недеklarираната заетост – 46%; повишаване на доходите, но не съвсем – 43% е най-големият отговор „до известна степен“. Тоест целите се постигат, но не съвсем, но вредите са сметка на това.

Може да видите каква е позицията на работодателите относно размера на минималната работна заплата и максималния осигурителен доход.

В оставащото ми време от 2-3 минути няколко графики, които онагледяват абсурдността на ситуацията. В стремежа си за догонващо развитие в доходите, което да бъде постигнато по административен път със заповед от горе, а не с условия за икономически растеж, с развитие на икономиката, с инвестиции, със създаване на нови работни места, по-високо платени, се стига до там, че България след Румъния има най-висок ръст на минималната работна заплата от началото на века. Обърнете внимание обаче Румъния е със сравнително ниско съотношение на минимална към средна работна заплата, докато България вече е много далеч от нормалността. Ако жълтото стълбче е средното за Европейския съюз, виждате, ние сме вече почти в дясната крайност, като това е при 380 лв. минимална работна заплата. Ако тя стане 420 лв., смятайте, че и по този показател ще бъдем в най-неблагоприятна за икономиката и за развитието ни ситуация.

Виждате в тази графика е средното съотношение за Европейския съюз, колоните са икономическите сектори. Всъщност информационните технологии, всички други които са под средно европейското, са или монополисти, или бюджетни сектори. Тоест пак определени административно. Навсякъде, където действа пазарът, това съотношение е много неблагоприятно и много се отдалечава от средно европейското като стига до над 70% при хотели и ресторанти.

Как стоят нещата в териториален разрез? Съотношение средна минимална работна заплата към средна работна заплата по области по данни на Статистиката. Само в София това съотношение е по-благоприятно от средното за Европейския съюз, докато в 20 области то е над 60% – много над мечтите на синдикатите, така да се каже. В 4 области това съотношение е над 70% при сега действащата минимална работна заплата от 1 юли – 380 лв. След време, ако стане 420 лв. или ако има такова предложение, да Ви запознаем с картината при 420 лв.

Това е много показателна графика – съотношение на минималната работна заплата до 2015 г. и 2000 г. по сектори, договорено между работодатели и синдикати в колективните браншови трудови договори. Те са също публични, може да се видят от всички. Когато имаме колективен трудов договор, в него са договорени ето такива ръстове по различните икономически сектори. Виждате, от 2 до 3,5 пъти. Административно определяната минимална работна заплата от правителството за същия период е нараснала 4,5 (*червеният стълб*). Тоест и синдикатите са много по-мъдри от правителството, договаряйки и постигайки договорености за този ръст в колективните трудови договори, отколкото е административно постановяваното от правителството в тези 15 години.

Какви са тенденциите? Това са графики, които са взети от Националната Статистика до 2014, 2015, 2017 г. са според средносрочната бюджетна прогноза на правителството. Най-

долната, жълтата линия е на инфлацията, над нея е ръстът на брутния вътрешен продукт, над него е средната работна заплата. Най-отгоре виждате как се отделя от живота, от действителността изобщо ръстът на минималната работна заплата. Той изобщо не корелира с фактори като средна работна заплата, производителност, премерени през ръста на брутния вътрешен продукт, като инфлация.

До какво води всичко това? Това е графика, която показва зависимостта между средния размер на минималната работна заплата, отношение към средна работна заплата, от една страна, и безработицата, от друга. Тоест безработицата като функция на отношението минимална към средна работна заплата. Колкото е по-голямо това съотношение, тоест колкото по-близо се доближава минималната до средната заплата, толкова безработицата е по-голяма. Тази графика се получава от 28 области, като в тази координатна система се ситуират точките за различните области като безработицата се пресече със съотношението минимална към средна. Виждате коефициентът на корелация е 0,4, което статистиците казват, че е значителна статистически значима корелация в интервал от 95%.

Това е графиката, когато като я гледат синдикатите и Министерството на труда реагират като шопа в Зоологическата градина, който гледа жирафа. Те казват: не такава зависимост няма. Ето я! Има я. Тоест колкото повече приближаваме минималната заплата до средната, толкова повече расте безработицата. Вие видяхте, че в пет икономически дейности минималната заплата ще изпревари средния осигурителен доход.

Завършвам с последната графика: червената линия са страните в Европейския съюз, в които въобще няма минимална работна заплата. Това не се случайни държави: Дания, Швеция, Австрия, Италия. В синьо е графиката на страните с минимална работна заплата и графиката показва процентът на безработица в годините. Виждате, че и при икономически подем, тоест спад на безработицата през 2007-2008 г. и при криза и стагнация през 2009-2010 до 2013 г. имаме значително превишаване процента на безработица в страните с минимална работна заплата, като за 2013 г. разликата е с една трета, тоест там, където въобще няма минимална работна заплата, безработните са с една трета по-малко.

В тези страни всъщност се договарят в браншовите колективни трудови договори минималните възнаграждения и няма постановявана от правителството или по друг административен ред обща, еднаква за всички минимална работна заплата.

Завършвам с изображение, което показва размера на доходите в страни, в които има и в които няма минимална работна заплата. Виждате, че в страните, в които няма минимална работна заплата, доходите са много по-големи от тези, в които има.

Очакваме въпросите Ви. Разбира се, преди мен ще вземат отношение по темата колегите ми.

В резюме: договореният процент за нас в дейностите, в които има споразумение е 6,2. Ние настояваме да няма никакво административно разпространяване на ръста на минималните осигурителни доходи в останалите дейности, където няма споразумение. Да се отива към приключване на договаряне на минимални осигурителни прагове, защото България отново е уникална – няма други страни, в които да се прилага такава практика. Това беше временно въведено, изживяло е времето си. Негативите вече са много повече от позитивите.

Ако попитате – изпреварвам въпроса – какво ще се случи, ако административно все пак се разпростре процентът, който се смята от Министерството на труда, че е договорен – 7,5, отговорът е: четирите работодателски организации сериозно обмисляме да се оттеглим от преговори за минимални осигурителни доходи. Кой, когато това го направи, такива няма да има, защото няма да има с кого да се договарят синдикатите, тоест няма да има договорени прагове, оттам няма да има и административно разпространяване на нещо, което е договорено, защото нищо няма да има договорено. Ако някой иска да определя заплатите административно, трябва да се върне 25 години назад. Ние ще махнем този смокинов лист от опитите за връщане към командно-административна икономика.

ВАЛЕНТИНА РАДЕВА: Господин Шиваров, заповядайте.

ГЕОРГИ ШИВАРОВ: Благодаря Ви.

Солидарни сме с досегашната презентация, тя е от името на всички представени организации. Да акцентирам от името на Българската стопанска камара върху основните ни тези:

Първо, отказ от административно определяне на ръста на минималния осигурителен доход за секторите без споразумение.

Второ, това, с което завърши господин Велев, отмяна на определянето на минималния размер на осигурителния доход въобще.

Ще допълня: мотивите, които ние отделно сме формулирали – имаме отделна презентация, няма смисъл да я включваме.

Първо, определянето на минималния осигурителен доход по дейности и групи в Закона за бюджета узаконява пасивността на контролните органи спрямо недеklarирания труд и нарушенията на трудовото и осигурително законодателство. Трябва да се събудят контролните органи, а не да използват административни методи за дейностите, които им са вменени и те трябва да вършат.

Второ, Международният валутен фонд и Европейската комисия настояват да бъде отменена тази практика, доколкото създава допълнителна тежест върху труда и оказва негативен ефект върху заетостта.

Трето, подобна практика не се прилага в държавите – членки на Европейския съюз.

Четвърто, налице е коренна промяна в условията на заетост и икономически растеж след 2008 г., което се вижда също от графиките.

Пето, ръстът на минималния осигурителен доход изпреварва значително производителността на труда и не отразява текущи и очаквани промени в икономическата среда. Към тези мотиви има и конкретни данни, които могат да се дискутират.

Да не отнемаме времето за Вашите въпроси.

АЛЕКСАНДЪР ДИМИТРОВ: Уважаеми дами и господа! Позицията на БТПП не е различна от тази на другите работодателски организации. Ще насоча вниманието Ви само към някои акценти. Вредата от такова административно разпореждане и определяне на доходите от труд, минималните осигурителни прагове е във вреда на цели отрасли и на цели фирми.

Какво се получава? По статистически данни виждате, че има отрасли, където тази година brutният вътрешен продукт, добавената стойност там не се променя с такива темпове, както, да речем, в сектора „Изчислителна техника“. Там, където има постигната договореност за висок ръст на минималните осигурителни доходи с 24%, което влияе върху средния процент, ако той се разпростре автоматично върху всички сектори, където няма договореност, това означава цели сектори да бъдат направо поставени пред условия да свиват своята дейност, да уволняват, камо ли пък да увеличават заплати.

Същото нещо се получава и в отделните браншове. Във всеки бранш има предприятия, които вървят добре и има малко и средни предприятия, които едва сега са започнали. Ако такова административно определяне на минималния осигурителен доход се случи в самия бранш, при положение че синдикатите са преговаряли само с част от фирмите, и то предимно тези, в които има синдикално присъствие, то тогава малките направо ще изчезнат.

Оказва се, че тази практика е толкова порочна, че тя работи в полза на едрия капитал – малките ще изчезнат, въпреки че Европейският съюз има издадена директива: погледнете първо на малките. Малките като изчезнат, големите ще окупират и техния пазарен дял. Виждате, че под благовидния предлог: хайде да увеличим заплатите, ще изчезнат цели отрасли и цели малки икономически субекти.

Ние сме категорично против такова административно разпространение на увеличаване на минималния осигурителен доход. Ние сме за преговаряне на ниво предприятие. Където има ръст на производителността, там, естествено, ще има и увеличаване на работната заплата. Всичко това трябва да стане с точно определени критерии. Един от тези критерии е производителността на труда. Господин Велев показва, че има рязко разграничаване между ръста на доходите от труд с ръста на производителността. Благодаря за вниманието.

ИВАН ЗАХАРИЕВ: От КРИБ споделяме изразеното от господин Велев и заставаме на същата позиция. Благодаря.

ВАЛЕНТИНА РАДЕВА: Колеги, имате думата за въпроси.

ЕЛИЦА СТОЙЧЕВА (*Радио К.2*): Първият ми въпрос е свързан с приемането на минималната работна заплата от българското общество като положителна тенденция. По-скоро като стимул за работника и затруднение за работодателя ли трябва да приемаме съществуването и поэтапното увеличаване на минималната работна заплата?

Вторият ми въпрос е свързан с 38-те сектора, в които не сте постигнали договорености. Можете ли дадете повече подробности кои са тези сектори и защо няма постигнати договорености? Благодаря.

ВАСИЛ ВЕЛЕВ: Благодаря Ви за въпроса.

Всъщност никоя теория не тръгва от чистата глупост. Минимална работна заплата и нейното увеличение има не само у нас, и това е стремежът да се подпрат доходите отдолу, за да се регулира икономиката и трудът да се заплаща по-високо. Когато обаче увеличението е непремерено, се стига до обратния ефект – намаляване на заетостта и увеличаване на сивия сектор. В икономическите дейности, където средният осигурителен доход в момента е под 500 лв., а в пет от тях под 470 лв. какво ще се случи, ако минималната работна заплата стане 470 лв. Искам да Ви обърна внимание, че 420 лв. минимална работна заплата в постановлението на правителството на практика в България означава 470 лв., защото средният процент за прослужено време е 12, така наречените „класове“. Дори по Националния план за действие по заетостта Агенцията по заетостта като си справи бюджетите на проектите, тя прибавя 12% към минимална работна заплата. Това е на бюджет на проекта. По този начин ясно признават, че всъщност минимална работна заплата по номинал е различно от реалната минимална работна заплата. Ние пак сме последните с този рудимент „клас“ задължителен процент, административно определен за прослужено време. Тоест 420 лв. на практика е равно на 470 лв. В пет икономически дейности в момента имаме среден осигурителен доход под 470 лв. Очевидно те трябва да затворят, защото са неконкурентоспособни.

Всички искаме да има повече и по-добре платени работни места. Но хората, които могат да шият, те не могат да пишат софтуер. Бабите на село няма да се научат да правят софтуери и не могат всичките да бъдат назначени в енергетиката за по две-три хиляди лева заплати, които ги плащаме ние чрез сметките си за ток. Тоест при тях алтернативата е или в сивия сектор, или затварят и се нареждат на опашките за социални помощи – по първия въпрос.

По втория въпрос: в част от дейностите, където няма споразумения никога не е имало, защото или няма изобщо синдикални организации, с които да се договаряме, или обратно – няма браншови работодателски организации. В една част от дейностите не е постигната договореност, защото се разминават очакванията. Синдикатите искат по цифрен ръст, работодателите смятат, че не трябва да има изобщо или трябва да е минимален и по този начин няма договореност. Всъщност тук е спекулацията и тук е изнудването, тук е това, което ще ни накара в ускорен порядък да прекратим този отживял времето си механизъм. Като не договорим нищо, министърът ще разпростре 7-8% и вместо да договаряме 2-3, колкото е реално възможността и ръстът на икономиката, ще получим 8% административно. Ако това се случи, пак повтарям, ние сериозно обмисляме възможността изобщо да излезем от тези преговори и по този начин да доведем до естествения очакван край, но по-бързо. Ако това беше много хубаво, такива прагове щеше да има и в другите страни.

ГЕОРГИ ШИВАРОВ: Да добавя само по първия въпрос едно съображение. В държавните документи постоянно се говори за приоритети във високотехнологичните сектори, фармацевцията, селското стопанство, хранителната индустрия и здравеопазването. Никога не се среща, че приоритет трябва да бъдат и нискотехнологични производства, където заплатите, за

съжаление, са по-ниски, тъй като имаме население, което е неграмотно, което няма квалификация и за тях също трябва да се мисли и трябва да се стимулират и производствата, които не са високотехнологични. Триста седемдесет и шест хиляди души работят там.

Когато говорите с държавните органи, питайте ги: Какво става с тези, които не могат да придобият квалификация на атомни инженери или IT специалисти и прочие.

АЛЕКСАНДЪР ДИМИТРОВ: Бюджетната прогноза, която беше направена преди години, ще се окаже, че е погрешна. Когато тя беше направена, нямаше бежанска вълна, нямаше такова драстично увеличение на цената на тока, броят на лицензионните разрешителни режими не спадна, таксите не намаляха например така за битови отпадъци, така нареченият „Закон за данък смет“ още не е готов, така че тази бюджетна прогноза може да се окаже много невярна и когато се направи бюджетът, ще се окаже, че няма да има пари. Благодаря за вниманието.

ВАСИЛ ВЕЛЕВ: Това, което работодателите искат, е да има осигуряване на реално получаваната заплата, защото тези прагове всъщност узаконяват сивия сектор: осигуряване на минимален праг и останалото в пликче, без данъци, без осигуровки. От тази година имаме криминализиране на осигурителните измами. Защо са ни прагове тогава?

ГЕОРГИ ЖЕЛЯЗКОВ (в-к „Капитал“): Правили ли сте сметки колко ще се вдигне данъчно-осигурителната тежест следващата година на база праговете, на база нормалната работна заплата и на база допълнителен подоходен данък?

ВАСИЛ ВЕЛЕВ: Нямаме точни разчети в момента. За съжаление, списъкът не завършва с това, което изброихте, господин Желязков. Тук трябва да добавим и цената на електроенергията. За нея имаме разчети. Покачването на цената с 15-20% води до повишаване на подоходното облагане с проценти от 6 до 20 в зависимост от това дали и кога ще влезе в сила облекчението на енергоинтензивните индустрии. Неправомерното увеличение цените на електроенергията увеличава облагането с 20%. Шивашката индустрия ползва ел. енергия в цената на продукцията си в порядъка на 15%, разходите за труд са 25%. Виждате тези два компонента съставляват 40% в себестойността. Ако там имаме ръст, всъщност това изяжда цялата рентабилност и тези отрасли са обречени, ако не се вземат мерки и ако се проведе тази необмислена политика.

Очевидно няма да използвам края, да Ви информирам, че от днес започваме петиция – събираме подписи под нашите искания за връщане цените на ел. енергия от 1 ноември към равнището им от преди 1 август; за мораториум върху присъединяването на нови енергийни източници с преференциални цени; промяна в законите; пътна карта и международен одит в енергетиката.

Петицията е онлайн, предвидени са защиты срещу манипулации и фалшификации. Очакваме да съберем над 1 милион подписа по този ред, които да връчим на 30 в парламента на председателя на Народното събрание.

Участвайте активно! Благодарим Ви за участието.